

Dr. DRAGO ČOP:

TERMALNA LJEČILIŠTA I SUZBIJANJE REUMATIZMA U ČEHOSLOVAČKOJ

Jugoslavenski radnici i reumatičari u ČSR. Na poziv slovačkog socijalnog osiguranja Jedinostveni sindikati Jugoslavije u zajednici sa Središnjim zavodom za socijalno osiguranje organizirali su liječenje jedne grupe plućnobolesnih radnika, kao i jedne grupe radnika bolesnika reumatičara u lječilištima slovačkog centralnog socijalnog osiguranja. Reumatske bolesnike (15 osoba) pratio je autor ovog članka, a plućno bolesne (35 osoba) pratio je dr. Günsberger. Liječnici su ujedno dobili zadatak od S. Z. Z. S. O. u Zagrebu, da prouče pitanje suzbijanja dotičnih bolesti u Čehoslovačkoj republici, a koje su najvažnije socijalne bolesti. Reumatski bolesnici i radnici iz Jugoslavije boravili su u Čehoslovačkoj od 5. do 31. kolovoza 1946. Jugoslavenski bolesnici nisu se samo koristili blagodatima liječenja u Trenčianskim toplicama, već su imali priliku da kao gosti slovačkog socijalnog osiguranja učine jedinstven izlet na Tatre, da razgledaju moderne tvornice i da autobusom prođu krajeve, gdje su se slovački partizani borili za svoju slobodu i svoju domovinu. Zasluge da jugoslavenskim bolesnicima bude i lijepo i korisno po zdravlje, pripada funkcionarima slovačkog socijalnog osiguranja i to predsjedniku Vali, gen. direktoru Hoiću, tajniku Galbi, liječniku dr. Čaniću i upravitelju Kubranu, te predstavniku slovačke sindikalne organizacije Grünwaldu.

Termalno liječenje reume u socijalnom osiguranju u ČSR. U čehoslovačkoj republici ne postoji još jedinstveno socijalno osiguranje. Područje Češke i Moravske imade razne vrsti osiguranja, koja samostalno djeluju, tako radničko osiguranje, željezničarsko, privatnih namještenika, državnih namještenika, poštanskih činovnika te rudarskih radnika.

Svim zdravstvenim ustanovama socijalnog osiguranja na području Češke i Moravske upravlja Ustredni Svaz Nemocenskych Poištoven (Centralni savez bolesničkih blagajni), kojemu je ravnajući liječnik dr. Kalmünzer u Pragu, a sve zdravstvene ustanove slovačkog zdravstvenog osiguranja vođene su iz centralnog ureda u Bratislavi. Centralno slovačko socijalno osiguranje obuhvaća sada sve vrsti osiguranja (radničko, činovničko, željezničarsko, rudarsko i t. d.) i broji oko 500 tisuća osiguranika.

Kako veliku važnost polaže socijalno osiguranje u ČSR. na suzbijanje reumatizma, vidi se najbolje po broju vlastitih kreveta za reuma-

tizam u uporedbi sa brojem kreveta za tuberkulozne bolesnike. U lječilištima u:

Českomoravskoj za tuberkulozu 1600 kreveta, za reumu 1157;

Slovačkoj za tuberkulozu 1100 kreveta, za reumu 811. To znači, da na svaka četiri kreveta za liječenje tuberkuloze dolaze tri kreveta za liječenje reumatizma.

Reumatska termalna lječilišta u Slovačkoj. U Slovačkoj kod socijalnog osiguranja liječenje reume provada se u ljekovitim kupalištima: u Trenčianskim toplicama imade 501 krevet;

Pičšťany imade 160 kreveta;

Rajecke toplice imadu 150 kreveta.

Trenčianske toplice. Reumatski bolesnici iz Jugoslavije svršili su kuru liječenja u Trenčianskim toplicama, u svjetsko poznatom lječilištu kroničnog reumatizma. Samo mjesto divno leži među šumovitim brežuljcima. Karakter termalne vode je sumporna hiperterma.

Sastav vode prema analizi dr. Vesely od 1929. godine od vrela broj I. jest:

temperatura 39.6 C.

Kationi:

K.	28.52	mg.
Na.	103.1	
Li.	0.22	
Ca.	471.5	
Sr.	7.23	
Mg.	121.4	
Fe.	0.21	
Mn.	0.016	
Al.	0.072	

Anioni:

Cl'	102.5	
Br'	0.204	
J'	0.029	
SO ₄	1376	
HPO ₄	0.211	
HCO ₃	451.5	
HBO ₂	0.751	
H ₂ SiO ₃	52.82	
CO ₂	201.3	
H ₂ S	2.4	
Ukupno	2920	mg.

Prema gornjoj analizi ljekovita voda u Trenčianskim toplicama imade 2.4 mg. sumporovodika. Terapeutski djeluje samo slobodni sumporovodik, dok vezani sumpor u formi na pr. sulfata ne djeluje na kožu niti se resorbira putem kože.

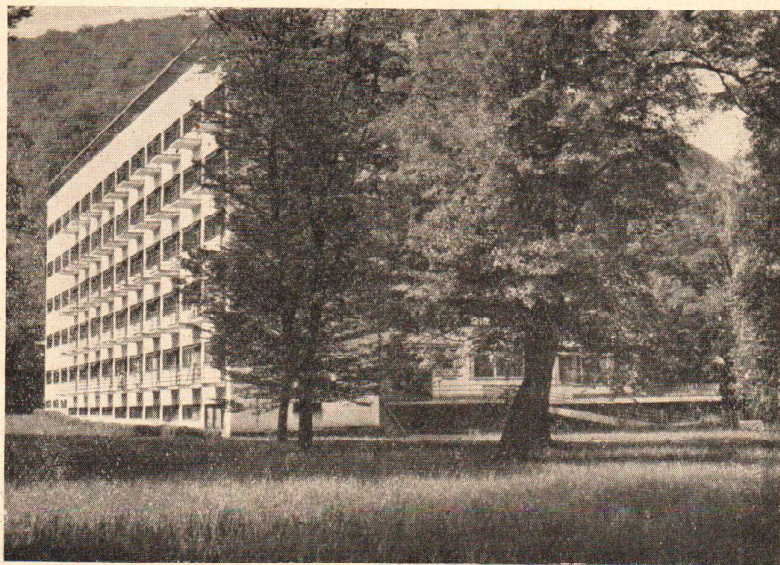
Prednost je Trenčianskih toplica da imade više vrela, a koja imadu raznu toplinu termalne vode i to od 36.7 do 42.0 C., a uz gotovo isti kemijski sastav. Time je omogućena primjena sumpornih kupki kod bolesnika raznih konstitucija kod bolesnika sa slabijim cirkulatornim aparatom i u raznim stadijima jedne bolesti. I za vrijeme samog liječenja moguće je doziranje postepeno topline termalne vode, bez mjčšanja sa umjetno ohlađenom termalnom vodom. Utvrđeno je, da se manipulacijom termalne vode gubi i slabi njezina ljekovitost u većoj ili manjoj mjeri.

Najpoznatije vrelo u Trenčianskim toplicama »Sina«. Imade 42° C topline, a vrelo daje 28 litara termalne vode u sekundi. U Sina kupalištu uređen je zajednički bazen veličine oko 13 × 15 m. Voda izvire u sredini samoga bazena, te je prema tome i toplina vode i jačina termalnog djelovanja u sredini bazena najveća. Termalni bazen je efektna moderna građevina. Unutrašnjost prostorije sva je obložena pločicama. Bazen imade dva pristupa, jedan za žene, drugi za muškarce. Sam bazen po sredini je razdijeljen jednim konopom na muški i ženski odio. Muška svlačiona izgrađena je u egzotičnom maurskom stilu te imade 58 kabina, a koje ujedno služe za odmaranje i event. masažu. Cijela muška svlačionica nalazi se u ogromnoj dvorani, a kabine su smještene u dva sprata. Ženska svlačiona imade 42 kabine. U zgradi »Sine« nalaze se i blatne kupelji. Imade oko 80 ležaja za primjenu blata.

Pitanje stanovanja i opskrbe bolesnika u Trenčianskim toplicama riješeno je izvan samih kupki (osim nešto soba za bolesnike u zgradi »Sine«). To je nedostatak Trenčianskih toplica. Za bolesnike je važno, da neposredno iza uzimanja kupki imadu odmor u samoj kući, gdje i uzimaju kupke. Prema tome je najbolje, da bolesnici stanuju u istoj zgradi, gdje se uzimaju i kupke. Kod liječenja je nadalje važno i djelovanje t. zv. termalnog milieu-a, udisanje para ljekovitih voda i t. d. a što je moguće, ako bolesnik živi u neposrednoj blizini samog ljekovitog vrela. A i sezona u samom takvom kupališnom mjestu je u tom slučaju omogućena gotovo kroz cijelu godinu, što imade velikih prednosti i za rentabilnost i za veći kapacitet primanja bolesnika. Naravno, pretpostavlja se, odgovarajući uređaj zgrade za hladno zimsko vrijeme.

U Trenčianskim toplicama same kupke i neke hotele (Grand Hotel, Luxor i t. d.) vodi kupališno ravnateljstvo u ime privatnog konzorcija.

Kupališni domovi socijalnog osiguranja. U Trenčianskim toplicama slovačko socijalno osiguranje ima svoje glavne zdravstvene ustanove za suzbijanje reumatizma. U tim toplicama imade slovačko socijalno osiguranje četiri kupališna doma sa 301 krevetom. Ističe se veliki moderni kupališni dom Mahnač (nazvan po obližnjem brdu) sa 116 kreveta. U tome domu prchranjivali su se i reumatski bolesnici

Lječilišni dom slovačkog socijalnog osiguranja »Mahnač« u Trenč. toplicama

iz Jugoslavije, a stanovali su u vili St. Hubertus. Drugi kupališni dom je Esplanade sa 75 kreveta, a u istome se nalazi i fizikalna terapija za članove osiguranja. Gotovo kod svih bolesnika vrši se kombinirano liječenje i ljekovite vode i fizikalne terapije (kratki val, ultravioletno svjetlo, solux, galvanizacija, masaža, Zander i t. d.). Osim pomenutih domova imade socijalno osiguranje i kupališni dom Aesculap sa 55 kreveta i kupališni dom Bing sa 45 kreveta. U svakom kupališnom domu imade liječnik, zdravstvena pomoćnica te prostorije za ambulantu. U ambulanti vrše se laboratorijske pretrage kao i nadopunsko liječenje. Kod bolesnika vrši se tjedno dva puta liječnička vizita u bolesničkim sobama, obično rano u jutro. Bolesnici su obvezani držati

se kućnoga reda i točno ispunjavati odredbe liječnika. Kupališni domovi u Trenčianskim toplicama otvoreni su od 15. travnja do 15. listopada. Kuhinje su uređene samo u dva velika doma Mahnač i Esplanade, a koje dolaze bolesnici na prehranu i iz druga dva kupališna doma. Uprava svih domova je jedna. Personal za ta četiri doma iznosi oko 50 osoba (tri liječnika, 7 administrativnih namještenika, 4 zdravstvene pomoćnice te oko 36 ostalih namještenika). Bolno-opskrbeni troškovi iznose za osigurane članove 135 ČS Kruna po osobi, a od toga prinosa uprava kupališnih domova plaća kupališnoj upravi 48 ČS Kruna po danu i po osobi u ime takse za kupke.

Reumatska bolnica u Trenčianskim toplicama. Napose treba istaknuti reumatsku bolnicu u Trenčianskim toplicama, koja broji oko 200 kreveta. Prema izjavi direktora bolnice doc. dr. Sittaya ta bolnica bi trebala rukovoditi kurativno suzbijanje reumatizma kod svih članova slovačkog socijalnog osiguranja. Svi slučajevi, pa i akutni, kojima je potrebna bolnička njega, trebali bi da budu upućeni u tu bolnicu, gdje bi se provela točna diagnostika, poduzelo nužno bolničko liječenje i stvorio plan za daljnje liječenje. Bolnica imade i posebni interni odio sa 50 kreveta. Osim toga imade u bolnici i ambulanta za bolesti grla, uha, i nosa, kao i zubna ambulanta, a u kojima se obavljaju pregledi i zahvati u vezi sa reumatizmom. Bolnica je moderno uređena sa velikim laboratorijem, Röntgenom, fizičnom terapijom i t. d. Bolnica imade 9 liječnika i 15 sestara pomoćnica, 7 administrativnih namještenika, te 27 osoba ostalog personala (6 sobarica, 4 osobe za serviranje jela, 8 osoba osim još 2 sestre za kuhinju, 2 osobe za čišćenje hodnika i nuzprostorija, 2 vratara, 2 radnika i 3 osobe za praonu). Veza između kupališnih domova i bolnice je vrlo tijesna. Svaki bolesnik, kojeg treba točnije pregledati, ili koji je teže bolestan, upućuje se u bolnicu, a vraća se u kupališni dom, kad nema više potrebe za bolničku njegu.

Rajecke toplice. U Rajeckim toplicama (karakter vode akroturma) slovačko socijalno osiguranje imade veliki moderni dom i lječilišni zavod, koje je izgradila rudarska blagajna. 1940. godine radničko osiguranje odkupilo je te zdravstvene ustanove. U neposrednoj blizini kupališta izgradilo je radničko osiguranje lijepi i veliki bazen za plivanje, sa modernom kućom u kojoj su smještene svlačionice i velika restauracija, a uz troškove od 3,000.000 ČSKR. U režiji osiguranja vode se u Rajeckim toplicama veliki ribnjaci, u kojima se goji oko 60.000 riba.

Pieštany. Jedno od najpoznatijih svjetskih lječilišta za reumatizam je Pieštany. Rijeka Vag sa svojim rukavom čini otok, na kojemu se

nalazi poznato lječilište Piešťany. Termalna voda (glavno vrelo) imade toplinu 67° C, a sadrži 3,5 mg sumporovodika, a od kationa u glavnom kalcij (218 mg), a od aniona sulfat (519 mg) i hidrokarbonat (269 mg). Piešťany zahvaljuju svoj svjetski glas nalazištu ljekovitog mineralnog blata. Ispod rijeke Vag i njezinih rukava nalaze se veliki bazeni termalne vode iz kojih probijaju manja vrela u području od oko 10.000 m². Na taj način na dnu rijeke Vag, a osobito njezinih mrtvih rukava, sedimentiraju se mineralne tvari od ljekovite sumporne vode, a taj sediment miješa se sa talogom same rijeke i tako čini mineralno pieštansko ljekovito blato. Neprestano probijanje ljekovite vode kroz taj mulj, daje toj masi sve više mineralne tvari i visoku toplinu. Analizom mulja u Piešťanyima po Dr. Vesely-u iz godine 1930. ustanovljeno je:

100 dijelova mulja isušenog kod 125° C daje:

A) sastojine, koje su topive u vodi (temp. 60° C)

1. organske tvari	0.07
2. anorganske	
K ₂ O	0.007
Na ₂ O	0.010
CaO	0.117
MgO	0.021
Cl	0.006
So ₃	0.164
CO ₂	0.062
SiO ₂	0.006
	<hr/>
	0.393

Tragovi od N₂O₅, P₂O₅, Fe₂O₃ i thiosulfat.

B) sastojine, koje su netopive u vodi

1. organske tvari	
vosak i masti	0.003
smola	0.029
humusova kiselina	0.370
humin	0.052
	<hr/>
	0.454

2. anorganske tvari

a) sastojine topive u solnoj kiselini:

CaO	7.31	
MgO	0.24	
FeO	4.21	
Fe ₂ O ₃	0.95	
Al ₂ O ₃	1.24	
SO ₃	1.77	
P ₂ O ₅	0.10	
H ₂ S	0.003	
CO ₂	7.51	
SiO ₂	0.03	23.363

b) netopive u solnoj kiselini:

slobodni S	0.03	
FeS ₂	0.13	
kremen, glinenac i t. d.	73.67	
nerastv. org. ostaci	1.89	75.72

ukupno 100.00

Naročitost Pieštana su natkriti bazeni sa termalnom vodom, koji su građeni iznad nalazišta ljekovitog blata, te samo blato čini i dno bazena i kroz koje probija neprestano nova sumporna ljekovita voda.

Glavne indikacije za Pieštany su reumatične bolesti zglobova (subakutna i kronična forma), mišića i živaca (ischias i t. d.). Daljnje indikacije su ostala oboljenja zglobova i ekstremiteta (poslije ozljeda, fraktura i t. d.), a gdje treba postići što bolju funkcionalnu sposobnost pokretnog sistema tijela.

Pieštany su imali prije 1939. oko 4.000 kreveta za goste sa oko 25.000 bolesnika godišnje. Slovačko socijalno osiguranje imade dva kupališna doma i to Excelsior sa 120 kreveta i Ivanka sa 40 kreveta. U Pieštanima postoji bolnica za rematske bolesti » Pro patria«, kojoj je ravnajući liječnik dr. Kolar.

Reumatska lječilišta u Česko-Moravskoj. Prema podacima Centrale radničkog osiguranja u Pragu, (a čiji funkcioneri su najspremnije izašli u susret jugoslavenskim lječnicima koji su vodili plućne i reumatske bolesnike u ČSR) bilo je u godini 1945 u području Česko-Moravskog radničkog osiguranja ambulantnih posjeta od reumatizma četiri puta više nego od tuberkuloze. Broj invalida od istog osiguranja iznosio je u godini 1945. od

tuberkuloze	18 ‰
reumatizma (samo zglobova)	9.3‰
reumatizma (zglobova i srca)	20.5‰

Teške posljedice uslijed reumatizma ponukale su socijalno osiguranje u Česko-Moravskoj ,da izgradi mnoga termalna lječilišta za liječenje reumatizma, a ta su:

Velichovsky	sa 350 kreveta	
Mšene	300	„
Kundratice	250	„ (ujedno i reum. bolnica)
Jachymov	157	„
Teplice Šanov	100	„

Grupa radnika, reumatičara iz Jugoslavije u Trenč. toplicama

Međutim i u drugim ljekovitim kupalištima nalaze se reumatski bolesnici na liječenju ,kao na primjer Františkovim Laznima. Ministarstvo narodnog zdravlja u ČSR. namjerava u Teplice Šanov urediti središte za kurativno liječenje reumatizma. Socijalno osiguranje pak imade u planu izgraditi u Jachymovu ogromnu savremenu bolnicu za liječenje reumatičnih bolesnika sa 400 kreveta.

Jachymov. Jedno od najpoznatijih radioaktivnih lječilišta u Evropi nalazi se u Jachymovu. Najjače vrelo ima jakost 1950 Mahovih jedinica. Glavna indikacija za te kupke je kronični reumatizam zglobova, mišića i živaca, uratična diateza (giht), razna oboljenja centralnoga i perifernog živčanog sistema, bolesti krvnih sudova, razne endokrine bolesti, prerano starenje i t. d. U Jachymovu nalazi se i poznati radium institut u kojemu se vrše zračenja sa radioaktivnim zrakama. Kod većine bolesnika vrši se kombinirano liječenje: radioaktivne kupke i inhalacije sa zračenjem sa radioaktivnim zrakama. Po iskustvu ravnatelja kupališta dr. Ždarskoga kod liječenja reumatičnih bolesti u Jachymovu najbolje uspjehe daje liječenje artroza i artritične diateze.

Termalno liječenje osigranika u ČSR. Čehoslovačka obiluje ljeovitim kuaplištima, od kojih su mnoga na svjetskom glasu (Karlovy Vary, Pieštany, Jachymov, Marinske Lazny, Trenčianske toplice i t. d.). Socijalno osiguranje Čehoslovačke ne samo da posvećuje mnogo pažnje klimatskim i kupališnim lječilištima za suzbijanje tuberkuloze i reumatizma, već i za liječenje drugih bolesti, a kako se vidi iz donjeg popisa lječilišta, koja su vlasništvo socijalnog osiguranja:

U Česko-Moravskoj:		
za bolesti probavnih organa	u Karlovim Varyma	600 kreveta
za bolesti respiratornih organa (osim tuberkuloze)	u Luhačovicama	82 ..
za ženske bolesti i reumu	u Františkovim Laznima	150 ..
sanatoriji za ostale interne (neurološke) bolesti	u Dobřišima	157 ..
	u Martinovim Udolama	151 ..
	u Pobebradechu	130 ..
druga oporavilišta i lječilišta	u Jetrihovicich	50 ..
	u Kammersgrünu	50 ..
	u Libechovu	75 ..
	u Ostrovu	110 ..
	u Libverde	60 ..
	u Starem Mestu	65 ..
	u Svobodi	55 ..
U Slovačoj:		
za bolesti probavnih organa	u Bardejovu	178 ..
	u Koritnici	150 ..
za bolesti respiratornih organa (osim tuberkuloze)	u Stosu	370 ..
za rekonvalescente	u Sklenim toplicama	30 ..
	u Modri	60 ..

Prema gornjem imade socijalno osiguranje u klimatskim i kupališnim lječilištima na području Česko-Moravske 4.487, a na području Slovačke 2.699 kreveta, odnosno ukupno 7.186 kreveta koji služe za liječenje raznih bolesti članovima osiguranja.

Karlovy Vary. Jedno od najpoznatijih svjetskih kupališta su Karlovy Vary. Karlovy Vary imadu 18 izvora sa raznom toplinom ljevkovite vode (od 30° do 72° C). Karakter vode je alkalno-saliničnomrijatičan uz radioaktivnost do 31.5 Machovih jedinica. Glavno i najjače vrelo je Vridlo, koje izbacuje 2.000 litara vode u minuti, topline 72° C. Analiza vode Vridla je slijedeća:

Kationi:

K	85.6
Na	1674.9
NH ₄	0.28
Li	2.3
Ca	121.78
Sr	0.13
Mg	43.6
Fe	1.5
Mn	0.22
Zn	0.06
Al	0.15

Anioni

NO ₃	0.74
Cl	592.8
Br	2.1
J	0.03
F	2.0
SO ₄	1620.1
HPO ₄	0.23
HASO ₄	0.15
HCO ₃	2105.
	<hr/>
	6254
HBO ₂	2.77
H ₂ SiO ₃	93.88
Org supstanca	2.67
	<hr/>
	6533
CO ₂	408
	<hr/>

Ukupno 6761 mg

Kura liječenja vrši se uglavnom pijenjem ljekovite vode. Daju se ali i kupke sa termalnom vodom, kojoj se dodaje ugljična kiselina (CO₂), zatim naravne plinske CO₂ kupke, blatne kupelji, ispiranje crijeva sa termalnom vodom i t. d. Glavne indikacije za liječenje u Karlovym Varyma su bolesti želuca i crijeva, jetra, žučnog mjehura, žučovoda, bolesti bubrega i mokraćnih organa, bolesti izmjene tvari, reumatizam i t. d. Posebno kultivirana dietetska prehrana, blaga klima, 136 kilometara duge promenadne šetnje u divnoj okolici, kao i razni drugi faktori pojačavaju liječilišni efekt. Po izjavi ravnajućeg liječnika kupališta dr. Friedmanna ove godine bilo je priređeno 4.000 kreveta za kupališne goste, prema 12.000 kreveta prije drugog svjetskog rata. Socijalno osiguranje u Karlovym Varyma imade 18 liječilišnih zgrada sa 600 kreveta.

Márianske Lazny. Najljepše ljekovito kupalište u Čehoslovačkoj su Marianske Lazny. Lječilišni dio mjesta Marianskyh Lazny smješten je zasebno, te se sav nalazi u parku. Na blagim uzvisinama dižu se impozantni kupališni domovi, hoteli, te zgrade za liječenje kupkama ugljičnom kiselinom, hidroterapijom i t. d. Sami izvori za kuru pićem spojeni su divnim natkritim kolonadama. Lječilišni uređaj je uzoran, a za kojega se sada brine ravnajući liječnik dr. Mašek. Uređen je i balneološki institut sa svim tehničkim pomagalima, a koji uz to imade 60 kreveta, tado da je moguće i eksperimentalno i kliničko ispitavanje djelovanja vrela Marianske Lazny. Imade oko 40 ljekovitih izvora, razne strukture, sa visokom i različitom mineralizacijom vode. Navodim analizu najkarakterističnijih vrela i to:

Kationi:	Křižovy	Lesni	Rudolfov pramen
K	293.3	28.86	37.97
Na	2946	843	141.7
Li	1.26	1.54	—
Ca	246.6	109.3	265.9
Sr	0.49	1.	0.365
Ba	0.29	—	—
Mg	121.7	91.83	115.6
Fe	20.37	16.69	16.35
Mn	4.46	0.164	0.245
Al	3.69	0.432	0.14

Anioni:			
Cl	1200	210.5	46.58
SO ₄	3725	747.6	100.2
HCO ₃	2931	1809	1653
HPO ₄	0.44	2.3	0.076
	11494	3862	2378
H ₂ SiO ₃	74.74	124.4	127.5
	11569	3987	2505
CO ₂	2077	2262	2054
	13647	6249	4559

Križový pramen (Križno vrelo) poznato je kao jedno od najglasovitijih vrela sa Glauberovim solima, (natrij kao kation i sulfat kao anion) a koje djeluje kao snažan purgans. eLsni preman (Šumsko vrelo) imade karakter alkalično-salinične vode. Rudolfuv pramen (Rudolfovo vrelo) poznato je zemno vrelo (kalcium i magnezium kao kationi, a hidrokarbonat kao anion), a koje djeluje na diurezu i protuupalno. Na glasu su nadalje i tresetne kupke u Marianskym Laznyama. U ljetnoj sezoni prije drugog svjetskog rata trošilo se oko trideset hiljada kubika treseta. Glavna indikacija za kuru za piće su bolesti promjene tvari (pretilost, uratična diateza — giht, — šećerna bolest), bolesti probavnog trakta te mokraćnih organa. Kod kure sa kupkama glavne indikacije su srčane bolesti (naravne kupke sa ugljičnom kiselinom) te ženske i reumatične bolesti (tresetne i ugljične kupke).

Opisao sam kratkim crtama samo par termalnih lječilišta u ČSR, a koja sam imao prilike pogledati. Iz prikazanog vidi se, velika kultura terma u ČSR. Socijalno osiguranje u Čeho-Slovačkoj imade veliko iskustvo sa rezultatima termalnog liječenja, te iz toga razloga mnogo investira u termalna lječilišta i u velike se služi sa tom granom kurativne medicine.

Bolnice socijalnog osiguranja u ČSR. U Česko-Moravskoj socijalno osiguranje nema vlastitih bolnica, osim za tuberkulozu i reumatizam. U Pragu postoji samo rodilište sa 80 kreveta. Međutim u svim većim mjestima uređene su diagnostičke stanice, većinom sa stanovitim brojem kreveta. I diagnostičke stanice spadaju pod upravu Centralnog saveza bolesničkih blagajna. Diagnostičke stanice sastoje se od raznih specijalističkih ambulanata u koje upućuje praktični liječnik bolesnike radi točnog pregleda i savjeta glede liječenja. Bolesnik se vraća svome liječniku sa točnim opisom bolesti, naznakom liječenja u diagnostičkoj

stanici, kao i sa prijedlogom za daljnje liječenje. Svaki specijalista imade svoju zasebnu kartoteku, pa tako i reumatolog. Svi izvještaji specijalista, koji se šalju praktičnom liječniku idu preko šefa dijagnostičke stanice.

U Slovačkoj centralno osiguranje imade u Bratislavi sanatorij za rodilje i ženske bolesti sa 50 kreveta. U Bratislavi socijalno osiguranje imade svoju zasebnu kartoteku, pa tako i reumatolog. Svi izvještaji a ta bolnica odgovara više dijagnostičkoj stanici. U Bratislavi nalazi se nadalje bolnica Caritas sa 76 kreveta. Izvan Bratislave u Podbrezovoj imade bolnica sa 76 kreveta, te u Hanlovoj bolnica sa 60 kreveta.

Izmjena bolesnika između ČSR i FNRJ. U vezi sa posjetom jugoslavenskih radnika bolesnika u ČSR pokazala se potreba, da se organizira redovita izmjena bolesnika između naših dviju slavenskih država. Jugoslavija i Čehoslovačka upotpunjuju se u prirodnom ljekovitom registru: Jugoslavija imade u prvom redu more, a Čehoslovačka posjeduje lječilišta sa ljekovitom vodom, kojih Jugoslavija nema. Izmjena bolesnika vršila bi se na principu reciprociteta, t. j. isti broj bolesnih radnika posjećivalo bi Jugoslaviju iz Čehoslovačke, kao i Čehoslovačku iz Jugoslavije. Troškovi liječenja gotovo su isti, a putni troškovi uz dobru organizaciju mogli bi se učiniti vrlo jeftinim (75% popusta na željeznicama obih država, besplatne vize, direktna veza i t. d.). Rezultat te razmjene bolesnih radnika bio bi velik. Na ovaj način omogućilo bi se i radničkoj klasi, da se služi blagodatima poznatih svjetskih lječilišta, odnosno Jadranskog mora, a što nema u svojoj domovini. Upoznavanjem pak ljudi i krajeva bratskog naroda učvrstile bi se još jače veze između radničkih klasa obiju država. Ta izmjena bolesnika služila bi ujedno i kao velika turistička propaganda za obje slavenske zemlje.

DR. SAVA PETKOVIĆ. urolog, Beograd:

PRILOG RANOJ DIJAGNOSTICI I OCENI RADNE SPOSOBNOSTI BUBREŽNE TUBERKULOZE

Težnja da se u slučaju tuberkuloze bilo koga organa stavi što ranije tačna dijagnoza i preduzmu odgovarajuće mere za efikasno lečenje, je takode neophodna i u slučaju tuberkuloze bubrega. Zato je apsolutno potrebno da svaki praktičan lekar bude upoznat sa osnovnim simptomima tuberkuloze bubrega te će biti dovoljno sa njegove strane da u datom slučaju posumnja opravdano na tuberkulozu bubrega i da